

Zemfira Məhərrəmli
yazıçı-publisist

Oxucu ruhu təzələyən bədii nümunədən zövq alırsa, əsər estetik həzz aşılırsa, bu yazarın uğurudur. Bununla yanaşı, mütaliə zamanı oxuduqlarının təsiri altında düşüncələrə dalırsansa, deməli, bu əsər çox dəyərlidir və müəllif öz istəyinə çatıb. Bədii mətnə işlənən söz həm şüurda, düşüncədə, fikrimizdə, həm də hiss və duyğularımızda xəfif bir titrəyiş, ehtizaz yaradırsa, belə əsəri oxumaq insana mənəvi qidadır, dayaqdır, tapıntıdır. Tanınmış şair-publisist, tərcüməçi, folklorşünas İlham Qəhrəmanın ərsəyə gətirdiyi bədii nümunələri hər dəfə oxuyarkən bu fikirlərin doğruluğuna bir daha inanıram. O, duyum, müşahidə qabiliyyəti güclü olan yazarlardandır, incə, zərif lirizmlə süslənmiş məhəbbət şeirləri ilə də tanınır. O, fitrətən şairdir. Ustad M.Şəhriyar demiş: "Şair ola bilməzsən, anan doğmasa şair".

Uzun müddət düşmənlər tapdığında qalan Laçının Sus kəndində dünyaya göz açan, ilahi gözəlliyə malik yurd yerinin bənzərsiz təbiətindən ruhu təzələyən, içində bir coşğu yaranan gənc İlham şair olmaya bilməzdi. Doğma Laçının şiş uclu dağlarının, sıldırım qayalarının, yamyaşıl meşələrinin, diş göynədən bulaqlarının vurğunu olan gənc şair qələmə sarılıb qaynar coşğun təbiylə sevgi və təbiət şeirləri yazırdı. Yaradıcılığının ilk dövrlərində yazdığı şeirləri kimi, ömrün müdriklik çağına düşən nəzm nümunələrinin də dili sadə, xəlqi və axıcıdır.

Sonralar şifahi xalq ədəbiyyatı silsiləsindən olan, ağır ədəbiyyatı nümunələrinin toplandığı "Laçın folkloru" kitabı da elə yurd-yuvaya bağlılıqdan işiq üzü görmüşdü.

Dağlar qoynunda qərar tutan Laçın odlara qalananda bu yurd yerimizin ah-naləsi göylərə bülənd oldu. Laçın harayı ağsaçlı, əzəmətli Dəlidağın uca zirvəsinə çatıb əks-səda verəndə kimsə bu

"Bu gecə gözümdən getmədi Laçın..."

acı fəryadı, ah-naləni eşitmədi. Tarixin ayrı-ayrı dövrlərində digər yurd yerlərimiz kimi, Laçının da başı nə müsibətlər çəkməmişdi. Ötən əsrin sonlarında düçar olduğumuz Birinci Qarabağ savaşı həmin faciələri yurddaşlarımıza bir daha yaşatmışdı. Ermənilərin əzəli torpaqlarımızdan pay umması ilə rəvac verilən canüzücü münafişə, tüğyan edən qanlı müharibə soydaşlarımızın həyatına kədər, susqunluq, küskünlük gətirmişdi.

Qələm adamları da bu üzüntülü yaşıntılardan yan keçməmişdi. İlham Qəhrəman işğal edilmiş yurdu ilə bağlı "Bu gecə evimiz yadıma düşdü" adlı bir şeir yazmışdı:

**Nə vaxtdı sayırıq günləri, ayı,
Nə vaxtdı sağ gözüm Zabux çayıdı,
Nə vaxtdı sol gözüm Həkəri çayı.
O vaxtdan boğazım Çayqovuşandı.
Bu da bir gecədi belə yaşandı, ?
Bu gecə evimiz yadıma düşdü.**

**Gəzdim dağlarını cığırınacan,
Üzdüm yollarında çarığımacan,
Qara danamızın axurunacan ?
Bu gecə evimiz yadıma düşdü...
Bu gecə gözümdən getmədi Laçın.**

Yurd həsrəti ilə qovrulmuş, yanıb-yaxılan şair heç nə ilə aram olmur, hafizəsində tez-tez Laçın günlərinə qayıdır, dağ döşündəki evlərini, gül-çiçəkli çəmənlərini, düzlərdə bitən şahlı otları xatırlayır:

**Laçında,
sinədəki evimizin
çəpər qolları
tut dizlərini
qucaqlayıb qaldı...**

Şairin Vətən ağrısı ilə yoğrulmuş şeirlərinin əksəriyyətində dedə-baba yurdu, onun şiş ucları buludlara dirənən əzəmətli dağları, boya-başa çatdığı kəndin vüqarlı insanları əsas obraz kimi göz önündə canlanır. İlham Qəhrəman köksünə sığmayan həsrəti, qərubsədiyi el-obasının xiffətini kövrək duyğularla, həzin ahənglə çatdırır. "Tanrı möhlət verə, qismətim ola, qayıdam yene də çıxam dağlara" deyən şair son nəfəsində

belə doğma Laçınını görmək, onun torpağına qarışmaq istəyir:

**Görən nə yazıbdı alınma Yazan?..
Dağlara yazmasa, alınmdan pozam.
Bir bulaq üstündə qəbrimi qazam,
Qarışam dağlara, axam dağlara.**

İtirilmiş dedə-baba torpaqlarımızın, isti od-ocağımızın düşmən əlində qalması digər soydaşlarımız kimi, laçınların da qaçqın-köçkün həyatı yaşaması şairin qəlbini sıxan, düşüncələrinə daim hakim kəsilən hisslər, duyğular idi. Bütün bunlara biganə qalmayan İ.Qəhrəman həmin belələri şeirlərində poetik ovqatla nəql edir, 90-cı illər savaşında nəsibimiz olan uğursuzluqlar da onun şair qəlbini ağrıdırdı:

**Müharibə qəribədir,
Hər kəs öz vəznində olur,
Hər gedən bir işə gedir.
Kimi şəkil çəkdirməyə,
Kimisi döyüşə gedir.**

İlham Qəhrəman şeirlərinin ovqatına uyumlu sözlər, ifadələr seçir. Şairin nəql etdiyi hadisəni hiss etdirmək məharəti güclüdür. O, bəhs etdiyi həqiqəti içindən, duyğularından keçirərək dilə gətirir. Baş vermiş olayın sanki içindənsən, gerçəkliyi duyur və görürsən. Bu, onun

poeziyasının gücüdür. Həm də sözlə hadisəni göz önündə canlandırmaq, təbii görüntü yaratmaq məharətidir. Bu şeirlərin biri digərini təkrarlamır, oxucuya yeni biçimdə və fərqli izhar üslubunda, necə deyirlər, yeni axında çatdırılır. Bir şəhidin dilindən qələmə aldığı "Borc" adlı şeirini həyəcənsiz oxumaq olmur. "Daş qalalar bürcüynən, şəhid ömrü borcuynan" deyiblər. Şəhidin dedikləri ağırlı olsa da, yaşadığı həyat və döyüş yolu ürəyimizi qürurla, fəxarət hissi ilə doldurur:

**Səni sıxmalı sinəmə avtomatı sıxdım,
Görüşünə çıxmalı yerdə
quş qatarıynan gələn güllə qabağına çıxdım.
Bu döyüşdü ? kim öldü, kim yaralı çıxdı,
Ürəyimdə çırtlamayan sevgi başda idi,
amma Vətən ondan irəli çıxdı.**

Vətən naminə canından keçən, qanı Ana torpağa qarışan, şəhadətə yüksələn şəhidin son kəlmələri müəllifin bu şeirdə çatdırmaq istədiyi əsas fikrin, mənanın canını, məğzini təşkil edir:

**Sevgisinə yetişmədiyim,
adını bilmədiyim qız,
sənə olan borc məni
qəbirdə də dinc qoymur.**

Oğullar düşmən çəpəridir, deyirlər. Oğullar dünyaya gələr, Vətən heysiyyətini, məmləkəti, doğma yurd-yuvanı, isti od-ocağı qorumaq üçün. Şair bu fikrin yeni çalarını, izhar etmə çözümlərini belə tapır:

**Torpağı alacağımızı
əvvəldən bilirdilər,
Oğul doğulduğumuzda
şəhidlik bahası
şirinlik alırdılar.**

Təbi "gah kürəkək qızmar, gah da qış kimi ayaz olan" şair, "dünya bir ağ kağız ola, mən də bircə kəlmə yazam: Laçın" deyir. O, hələ illər öncə qələmə aldığı yurd həsrətli şeirini bu misralarla bitirir:

**Sudan çıxan balıq kimi
Ağzımı açıb-yumuram.
Bir əsgər çıxırmı yuxumdan?**

**Əldə bayraq, dildə "Urta,
Laçın!"**

Bu misralarda qarşısızalmaz arzutək gözlədiyimiz, intizarında olduğumuz Qələbə müjdəsini eşidəcəyi günü həttə yuxularında görən şairin istəyi, qalibiyyətə inamı ifadə olunub. Zəfər yürüşündə şəhid də olurlar, axı, hər şey Vətən adına, Vətən naminədir. Bütün dünyaya səs salan möhtəşəm Zəfərimizin ünvanı - 44 gün çəkən Vətən müharibəmiz bu həqiqəti bir daha təsdiqlədi. Haqq savaşımıza qatılan oğullar qanlı cəbhələrə döyüş əzmi, ruh yüksəkliyi ilə yollanırdılar.

Şairin təbirincə desək, sanki "niyyət etmişdilər, niyyətləri hasil olmuşdu", intizarını çəkdiyələri "həmin gün Allahdan nazil olmuşdu". "Təzə dil açan bül-bültək" könülləri nəgmə ilə doluydu. Şeirdə igid oğulların döyüş arzuları belə təsvir edilir:

**İllərin tamarzısıdı,
Vətən buyruğa göndərsin.
Bağdan, bağçadan ayırsın
Yaraqla dağa göndərsin!**

Zəfər müharibəmizə gedən yolda yolüstü rəqs edən şəhid Fədailin xatirəsinə ithaf olunmuş bu bədii nümunədə yurdun igid oğlunun - şairin poetik qəhrəmanının son döyüşü bədii lövhələrlə təsvir olunur:

**Parladı bir qılınc kimi,
Gün altında qəmzə qaldı.
Ana torpağın üstündə
Rəqsi ondan imza qaldı.**

Qəlbi daim yurd həsrəti, xiffəti ilə çırpınan Laçın dağlarının şair oğlunun da arzusu, istəyi, nəhayət, həyata keçdi. Digər yaşayış məntəqələrimiz, şəhər və kəndlərimiz, azad edilmiş bölgələrimizlə yanaşı, indi Laçın da xoş günlərinə qayıdır. Əsl sahiblərinin hənirtisinə möhtac, el-obamıza aparan, kol-kos basmış yollar indi nəfəsimizlə isinir, işğaldan azad olunmuş yurd yerlərimizdə artıq həyatın nəbzi duyulur, abadlıq, bərpa işləri görülür. İndi İlham Qəhrəman daha çox Zəfər şeirləri yazır.